

Kodanikuühiskonna programm 2021-2030

Siseministeerium alustas koos partneritega kevadel 2018 uue kodanikuühiskonna strateegiadokumendi – kodanikuühiskonna programmi – koostamisega. 2019. aasta lõpuks valmiv programm on jätkuks hetkel kehtivale [Kodanikuühiskonna arengukavale 2015-2020](#). Tänapäevaks on uue plaani koostamiseks toimunud tegevuskeskkonna seminarid, tulevikule ja võimalikele lahendusteedele keskenduvad aruteluseminarid, selgunud olulised trendid uuringute põhjal ning hetkel jätkub töö probleemide kaardistamise ja eesmärkide püstitamisega töörühmades.

26. novembrist 13. detsembrini 2018 toimus kokku seitsmes paigas üle Eesti arutelu kodanikuühiskonna tulevikust ehk kodanikuühiskonna mõttetalgud. Nii andis sadakond aktiivset inimest vabakonnast, avalikust ja äri sektorist Pärnus, Narvas, Paldiskis, Tartus, Viljandis, Tallinnas ja Kuressaares oma panuse, et koos luua kodanikuühiskonna arengut 2030. aastani suunav strateegiadokument. Aitäh kõigile, kes seni aktiivselt kaasa mõelnud!

Lisainfo programmi koostamisest www.siseministeerium.ee/kodar2030.

Kokkuvõtte koostas Marten Lauri, kodanikuühiskonna programmi koostamise eestvedaja Siseministeeriumis (marten.lauri@siseministeerium.ee, tel 612 5203).

Mõttetalgute kokkuvõtted

Järgnevalt on esmalt koondatud seitsmes paigas toimunud mõttetalgutel täidetud töölehed piirkondlike eripärade esile toomiseks. Seejärel on grupeeritud konkreetsemalt arenguvajadused ja lahendusetpanekud neljal teemal: aktiivne elanik, tõhus poliitika kujundamine ja huvikaitse, mõjusad ja võimekad vabaühendused ning sidus ja kaasav ühiskond.

Kuidas elab kodanikuühiskond kogukondades?

Pärnu mõttetalgutel hinnati kodanikuühiskonna tervist heaks. Piirkonnas on hakkajaid noori, kes võtavad suurelt ette ja ka vanu tegijaid, kellel on häid ideid. Inimesed leiavad vabatahtlikena aega panustada ning kogukonnad on mõistnud, et koostöös peitub jõud. Näiteks loodusega seotud teemad on need, mis tihti ühendavad.

Suures plaanis toimib vabaühenduste toetusüsteem kohalikes omavalitsustes (KOV-ides). Ka koostöö KOV-idega on haldusreformijärgsel Pärnumaal tõsiseltvõetav võimalus kõigile osapooltele. Mõni KOV meenutas enne ühinemisi ise justkui aktiivset külaseltsi, seega pakub haldusreform võimalust kogukondadel initsiatiiv haarata – näiteks nagu tehti Raeküla asumis, kui linnatranspordi tegelikud kasutajad pakkusid nimesid uutele bussipeatustele. Samal ajal peetakse Pärnumaal ohuks, et kodanikuühiskonna eestvedajad on hakanud väsimise ja põlvkond, kes 15 aastat tagasi kodanikuühiskonna arendamisega tegelema hakkas, on tühjaks pigistatud.

Narva arutelult jäi kõlama, et Narva on paik kohtumiseks, võimalus koos tegutsemiseks ning ideede ja probleemide avalikult arutamiseks. Näiteks toimuvad seal Bazar arutelupäevad, mis on platvorm „kuumade“ teemade arutamiseks, et ärgitada venekeelseid inimesi aktiivsemalt mõtteid avaldama ja ühiskondlikus elus osalema. Kuigi kodanikuühiskonna tervis on üsna hea, vajab Narva uusi ideid ja säravaid silmi. Osalejaid rõõmustas, et eesti ja vene keelt rääkivad inimesed suhtlevad omavahel hästi ning näevad ühiseid positiivseid ja negatiivseid asju linnas ja riigis.

Paldiski toimunud arutelul toodi välja, et Järvamaa piirkonnas on mitmekülgsete tegevusaladega inimesi ja vabaühendusi: on nii kultuuri- kui külaseltsi, spordiklubisid kui vabatahtlikke päästekomandosid. Kogukond on loonud head võimalused inimeste omavaheliseks tundma õppimiseks ja koostööks. Ka on piirkonnas mitmeid noori tegijaid. Muret tekitab aga tendents, et mõned väiksemad külad on hääbumas. Samal ajal nenditi, et see ei pruugigi ilmingimata halb olla, sest näitab progressi.

Tartu mõttetalgutel käis uudse märksõnana läbi aktiivsus sotsiaalmeedias, mida peeti positiivseks võimaluseks tulevikuperspektiivis. Intrigeeriva vastuoluna kirjutati sellest, et piirkonna vabaühendused on kohati liiga professionaliseerunud, väikesed, mõne töötajaga ja projektipõhised – see on aga samal ajal ka nende võimalus, sest nii suudavad nad kohalikul tasandil operatiivsemalt tegutseda. Head meelt teeb arutelul osalejatele see, et piirkonnas on palju tegusaid ja toimekaid vabaühendusi, kes usuvad sellesse, et kui teha koos, jõuab rohkem. Üha enam tuleb ka ette oma elukeskkonna eest seisvaid kogukonnaliikmeid.

Noorsootöö valdkonnas tõsteti esile toimivat koostööd, samuti seda, et noortel on soov üha enam ennast arendada ja luua muutusi enda ümber. Laiemalt mainiti positiivselt mitmekesist kodanikuühiskonda. Ka Võru maakonna vabaühendusi tõsteti esile, kes aktiivselt oma elu korraldamiseks ühiskondlikes tegevustes osalevad. Arenguruumi aga nähti selles, et Eesti inimesed veel ei tea kõik, millega kodanikuühiskond tegeleb ning miks ja kuidas neid toetada.

Viljandi arutelul rõõmustati, et kodanikuühiskonnal läheb hästi, sest inimesed soovivad koos teha, arutada ja olulistele probleemidele lahendusi leida. Eakad inimesed, küla- ja asumiseltsid ning spordi- ja kultuuriseltsid on aktiivsed ja julgevad vastu seista ebasobivatele otsustele. Samuti toodi välja, et noorte ettevõtlikkusega seotud teemad on koolidesse üha enam jõudnud ja jõudmas, samuti tuleb juurde uusi põnevaid sündmusi nagu Paalalinna palavad päevad.

Tallinnas toimunud mõttetalgutel toodi positiivsena välja kasvav kodanikuaktiivsus ning soodne pinnas selleks – kõik, kes tegutseda soovivad, seda ka üldjuhul teha saavad. Samuti see, et vabaühendused tegelevad oluliste teemadega, kaasates partnereid, rahastust, meediat ja elanikke. Eestis on algatusi, mis maailmamastaabis nähtavad ning mis samal ajal lahendavad probleeme kogukonnas – näiteks Teeme ära maailmakoristuspäev. Samas toodi välja ka trend, kus Tallinnas tegutsevad vabaühendused võivad erineda kardinaalselt mujal Eestis tegutsevatest, mis võib tuua kaasa otsused, kus piirkondlike eripäradega ei arvestata.

Kuigi asumiseltsid on ühiskondliku aktiivsuse kasvulava, ei ole mitmes Tallinna linnaosas kogukonnatunne veel tugev. Samal ajal on aktiivsed paljud külakogukonnad – näiteks Lääne-Harjus, kus aastaga on ümarlauana kokku kasvatud ning vallavalitsusega koostööd arendatud. Meie ümber on palju häid ja inspireerivaid algatusi, mis panustavad eesti- ja venekeelsete elanike omavahelisse läbisaamisse – näiteks MTÜ Lasnaidee ja noorteklubi Active. Kodanikuühiskond elab kogukonnas hästi ka tänu maakondlikus arenduskeskuses pakutavale vabaühenduste nõustamisteenusele ning Vabaühenduste Liidule, kes hoiab kätt pulsil seadusloomel.

Arenemisruumi nähakse ka osalusdemokraatiaalases hariduses. Tänu haldusreformile tugevamaks muutunud KOV-idega on lootust, et toetamine, rahastamine ja avalike teenuste delegerimine muutub ühtlasemaks ja läbipaistvamaks. Samal ajal peavad ka vabaühendused mõtlema pikemalt ette.

Kuressaare mõttetalgutel öeldi, et Eesti vabaühendused on tugevad ära- ja koostegemises, ent arenguruumi jagub veel enda tegemistest selgelt rääkimises ja kogukonnas silma paistmises. Saaremaa kogukond elab aktiivset elu – näiteks valmis eelmisel aastal rohkelt tunnustust saanud Soobiku seiklusrada, jätkub Pihlta hobikeskuse hoone ehitus ning vabatahtlike päästjate tegevus. Vabaühenduste kaasamist peetakse heaks näiteks Saaremaa piirkonnas, samuti tõsteti esile parimate vabaühenduste ja ühiskondlikult aktiivsete inimeste tunnustamist.

Milline algatus või saavutus on hea näide toimivast kodanikuühiskonnast Eestis?

Seitsmel arutelul toodi välja kümneid häid algatusi ja saavutusi, mis iseloomustavad Eesti kodanikuühiskonda hästi. Nii näiteks käis pea igalt arutelult läbi Teeme Ära talgupäev nii Eestis kui ka nende korraldatud unikaalne maailmakoristuskampaania. Üle-Eestilistest algatustest toodi veel esile näiteks ühiskingitus „EV100 igas külas“, Arvamusfestival, „Kuidas me kestame?“ arutelud, Hooandja ühisrahastusplatvorm ning Ühisnädala raames igas maakonnas toimuvad vabatahtlike ja

vabaühenduste tunnustussündmused. Samuti Vabaühenduste Liidu eestveetav kogukonnapraktika programm ning otse tootjalt tarbijatele ehk OTT võrgustik.

Kohaliku tasandi algatustest toodi **Pärnus** välja helkuri kandmise olulisust meelde tuletav helkurikönd, Jõesuu külas valminud kogukonnakeskus, Lindi küla festival „Meie küla pidu“ ning Raeküla Vanakooli Keskuse tegemised. **Narvas** pälvis tähelepanu eesti keele maja avamine, festivali Station Narva ja traditsioonilise Loomepada-nimelise ürituse korraldamine, presidendi ja tema kantselei töötamine Narvas ning ka laiemalt linnapäevad või 2016. aastal Kreenholmi piirkonnas toimunud talgunädal.

Paides tõsteti esile Rainer Eidemilleri eestvedamisel tekkinud kogukonnad Türil ja Paides, kogukonnakeskust nimega KONN, Omniva pakiautomaatide kampaaniat ning laiemalt naabrivalve liikumist. Ära mainiti ka teenuseid pakkuv MTÜ Roosna-Alliku Mõis, pärimusmuusikaga tegelev MTÜ Salutaguse Külaselts ning piirkonna noori kaasav MTÜ Koeru Haridus- ja Kultuuriselts. **Tartus** seevastu toodi ootuspäraselt esile hea näitena tartlaste ühistegevuse tselluloositehase vastu ning Johannes Mihkelsoni Keskuse rehabilitatsiooniteemadega tegelemisel. Heaks näiteks peetakse ka Domus Dorpatensise Akademiad, kogukonda liitvat FC-d Elva, Tartumaa aasta küla Lohkva küla ning Uuesalu külaseltsi. Samuti toodi esile Tartu linnaosaseltside ümarlauda ja vabatahtlike päästjate liikumist.

Viljandi arutelul lisati kohalike algatuste nimekirja Paalalinna palavate päevade üritus, algatus „Linna mõtestajad“ ning Taibukate Teaduskool. **Kuressaares** leidis ära märkimist toidupanga, SOS Lasteküla, Heateo Sihtasutuse ja Vähiravifondi „Kingitud elu“ tegevus. **Tallinna** arutelul aga toodi esile ärajäänud tantsupeo etenduse asendamine Vabaduse Väljakul toimunud tantsimisega, hasartmängumaksu nõukogu kaotamine, Reidi tee vastane võitlus ning Kalamaja kohvikute päevad. Konkreetsetest vabaühendustest mainiti MTÜ-d Eriline Maailm, Lasnaideed, noorteklubi Active'it, Kalamaja Avatud Kooli, Lille asumiseltsi ning Anija lüliti, mis on hea näide KOV-i ja kogukonna koostööst.

Kõigi osalejate märkmekäed sõnapilvena näevad aga välja sellisena:

Järgnevalt anname ülevaate temaatilistest töölehtedest, mis on koondatud kõigi seitsme arutelu kohta.

Kokkuvõtte temaatilistest töölehtedest – mida tehakse hästi, millised on takistused ning lahendusettepanekud

Aktiivne elanik

Aktiivse elaniku teemast rääkides peame silmas kodanikuharidust, inimeste ühiskondlikku aktiivsust, vabatahtlikku tegevust ja annetamist

Mida tehakse täna hästi?	Mis takistab?	Lahendusettepanekud
<p>Vabatahtlik tegevus</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabatahtlikke tunnustatakse nii kohalikul, maakondlikul kui üleriigilisel tasandil ning vabatahtlik tegevus kogub hoogu Häid näiteid jagatakse ja kajastatakse meedias Toetav õiguskeskkond On häid näiteid, kus tööandjad väärtustavad vabatahtlikku tegevust – näiteks Telia või vastutustundliku ettevõtluse foorumi liikmed <p>Järelkasv, kodanikuharidus</p> <ul style="list-style-type: none"> Osalemisvõimalusi jagub ning inimesed on hakanud mõistma, et vabaihendustes on võimalik osaleda Üha enam korraldatakse avalikke arutelusid, kohtumisi valitsuse liikmetega Koolitatakse ja nõustatakse (CARE metoodika) Noori kaasatakse Ettevõtted toetavad inimeste ühiskondlikku aktiivsust (praktikavõimalused, ruumid, rahastus ja reklaam) <p>Annetamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Toetav õiguskeskkond Mingil määral toimivad strateegilised annetused (igalt ostult, tulumaksudeklaratsiooni tagastuselt) 	<p>Vabatahtlik tegevus</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabatahtliku tegevuse maine Küsimus, kui aktiivne on aktiivne? Aja- ja materiaalsed probleemid osalemiseks Tööandjate teadlikkus vabatahtlikust tegevusest pole veel piisav <p>Järelkasv, kodanikuharidus</p> <ul style="list-style-type: none"> Eestvedajate vähesus ning pigem eestvedamise asemel soov kaasa lüüa. Samuti eestvedajate ja liidrite läbipõlemine ja väsimine. Eestvedajad on sageli eakamad. Uute tegijate väike pealekasv Usaldamatus, kapseldumine ning vastandumine. Inimeste võõrandumine oma riigist, rahvastiku vähenemine (vähem potentsiaalseid aktiivseid). Inimeste ühiskondliku vastutuse puudumine. Ressursipuudus – aeg, teadmised, ruumid Vähene teadlikkus – hirm tundmatu ees, eelarvamused muust rahvusest ja muukeelsete osas Noorte kaasamine praktikantidena või töötajatena vabaihendusse või ettevõttesse on keeruline. <p>Annetamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Annetustelt ei saa tulumaksutagastust, kuna piirmäär on madal Annetamise kultuur on kesine 	<p>Vabatahtlik tegevus</p> <ul style="list-style-type: none"> Jagada rohkem häid näiteid ning panustada tunnustamisele. Samuti kodanikualgatustele ja MTÜ-de tegevustele tähelepanu pöörata meedias Tööandjad saavad pakkuda oma töötajatele võimalust osaleda vabatahtlikus tegevuses <p>Järelkasv, kodanikuharidus</p> <ul style="list-style-type: none"> Luu eesti- ja venekeelsetele vabatahtlikust tegevusest huvitatutele ühine infoväli ning kaasata rohkem venekeelseid noori üle-eestilistesse sündmustesse nagu Teeme Ära ja Arvamusfestival Noorte kaasamine juba koolist, koolides kodanikualgatusliku tegevuse tutvustamine Demokraatia teooria ja praktika probleemide seostamine sotsiaalainete õpikutes Järelkasvule mõtlemine ühingu sees – ülesannete jagamine, delegeerimine ning motiveerimine Juhtimise roteerumine vabaihenduses. Luua MTÜ-dele järelkasvuprogramm nagu PRIA põllumajandusega alustava noore ettevõtja toetus Avatum hoiak – otsesuhtlus ja -kommunikatsioon Sotsiaalmeedia kui kodanikuhariduse kasvulava – koolitada ja harida moderaatoreid, toetused aktiivsetele gruppidele sotsiaalmeedias Asumiselsid kui võimalus elanike kaasamiseks <p>Annetamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Tõsta annetuste piirmäära, millelt makstud tulumaksu saavad maksumaksjad tuludest maha arvata Anda inimestele õigus suunata ise 2% tulumaksust Rohkem nutikaid ideid annetuste kogumiseks, nt heategevuslikud kohvitopsid tanklates või ostusumma ülespoole ümardamine (Lindex).

Tõhus poliitika kujundamine ja huvikaitse

Poliitika kujundamise ja huvikaitse teemast rääkides peame silmas huvikaitset ja otsuste tegemises osalemist, strateegilist partnerlust, korrastatud rahastamist, annetuste kogumist vabauhenduste vaatest, kaasamist ja koostööd ettevõtjatega.

Mida tehakse täna hästi?	Mis takistab?	Lahendusettepanekud
<p>Korrastatud rahastamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Mitmekesised rahastusvõimalused Kaasav eelarvestamine KOV-ides ning kogukonna kaasamine arendustegevustesse <p>Osalemine otsuste tegemises ja kaasamine</p> <ul style="list-style-type: none"> On olemas operatiivsed sidekanalid elanike ja riigiasutuste ning KOV-ide vahel info edastamiseks. Riigil on partnerid, keda kaasata ning aktiivsed üleriigilised huvikaitseorganisatsioonid On olemas kaasamist arvestav poliitika kujundamise võrgustik Huvigruppe ja valdkonna eksperte valdavalt kaasatakse (näiteks KOV-ide komisjonide töösse) ning teavitamine kaasalöömisvõimalustest on paranenud KOV tasandil on rohkem arutelusid ja osalust MTÜ-de katusorganisatsioonid toimivad Inimesed on hakanud mõistma, et vabauhendustes osalemisega on võimalik osaleda otsuste tegemise protsessis 	<p>Korrastatud rahastamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Avalikust rahast jagatakse toetusi ebaõiglaselt. Rahalised toetused on piiratud – osa tegevusi on toetatud, osa mitte Liiga palju bürokraatiat, eriti väikestele organisatsioonidele ja väikeste toetussummade puhul). Ülereguleerimine, näiteks ePRIA näitel Riigikogu eraldatavad nn katuserahad rikuvad ausat ja vaba rahastamist Kohati on toetussüsteemid ja projektivoorud keeruliste tingimustega (Erasmus+ ja Innove näiteks) <p>Osalemine otsuste tegemises ja kaasamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Puudub infoplatvorm või neid pole piisavalt, et dialoogi pidada erinevate rahvusrühmade vahel Nõrk praktiline side riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide vahel Otsuseid ei kommenteerita piisavalt ning kaasamine paistab kohati formaalne või näiline MTÜ-d on liiga tagasihoidlikud ega seisa enda eest. Otsustajatele on oluline võimalikult suur huvigrupp ning väiksem jäetakse kõrvale Kasutatud ja sisutühjad strateegiadokumendid, millest ei lähtuta Mõni teema ei liigu tulemusteni, sest takerdub poliitilistesse põhjustesse. Samas ka olukord, kus vana süsteem kaotatakse, ent uut pole veel läbi mõeldud – näiteks Hasartmängumaksu Nõukogu 2018. a lõpus. Reformidest tingitud segadus Poliitilised muutused (näiteks valimistsüklist tingituna) 	<p>Korrastatud rahastamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Prioriseerida kodanikuühiskonda toetavad meetmed, fondid ja programmid Pikemad kui üheaastased rahastuslepingud rahastaja ja vabauhenduse vahel. Näiteks huvikaitseorganisatsioonide lepingud ministriumiga võiks olla 3-5aastased Ühenduste rahastamine peaks olema detsentraliseeritum ega sõltuma vaid ministriumiga nägemusest Lõpetada tuleks riigieelarve menetlusel Riigikogus eraldatud nn katuseraha ehk regionaalsed investeeringutoetused või muuta nende otsustamine läbipaistvaks. KOV-ide eraldatavate toetuste kasutamisega seonduva bürokraatia vähendamine, ebaõnnestumiste aktsepteerimine Toetussüsteemide ja projektivoorude tingimused peavad töötama välja praktikud, mitte ametnikud Statistika kogumisel ja tulemuste mõõtmisel tuleb minna rohkem sisusse, mitte arvestada ainult numbrilisi näitajaid (liikmete arvust olulisem on kaasatute arv, töötajate arvust olulisem tegevus ja selle mõju) <p>Osalemine otsuste tegemises ja kaasamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaasamise hea tava peaks täiendama ettepanekute arvestamise ja mitteametliku registri Kasutame targalt olemasolevate võrgustike võimalusi – Kodukant, LEADER, ümarlauad, maakondlikud arenduskeskused Rahaline tugi info liikumiseks ja võrgustiku toimimiseks

Mida tehakse täna hästi?	Mis takistab?	Lahendusettepanekud
	<ul style="list-style-type: none"> Huvikaitseorganisatsioonidel on piiratud inimressurss ja võimekus panustada	<ul style="list-style-type: none"> Läbimõeldud planeerimisprotsess: eesmärgipüstitus, võimalike lahenduste valik ning tegevuskava Osalenud huvirühmadele tuleb anda tagasisidet Uute partnerite toetamine – näiteks info levitamisele kaasa aitamine, toetades kodulehe tegemist KOV-ide komisjonides peavad kindlasti olema oma ala spetsialistid (lisaks) Rahvuskultuuriseltsidest peavad saama reaalsed ja süsteemsed partnerid riiklikele institutsioonidele ja KOV-idele. Ametnikele tuleb jätkata ja suurendada kaasamiskoolitustel osalemist. Samadel või sarnastel koolitustel peaksid saama osaleda ka MTÜ-d Rohkem koostööd ettevõtjatega ning toimivate koostöömudelite tutvustamist

Mõjusad ja võimekad vabaühendused

Mõjusate ja võimekate vabaühenduste teemast rääkides peame silmas kõike seda, kuidas saame Eestisse mõjusad ja võimekad vabaühendused, toetusi ja tugitegevusi vabaühendustele, sotsiaalset ettevõtlust ning avalike teenuste osutamist vabaühenduste poolt.

Mida tehakse täna hästi?	Mis takistab?	Lahendusettepanekud
<p>Toetused ja tugiteenused</p> <ul style="list-style-type: none"> Maakondlikes arenduskeskustes pakutav tugi- ja nõustamisteenus vabaühendustele toimib Vabaühendustele on olemas juhendmaterjalid vabalt kasutamiseks Ministeeriumites kasutatakse strateegilist partnerlust vabaühendustega Eestis tegutseb mitu vabaühenduste võrgustikku Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK) toetussüsteem on lihtne ja selge Maakondlike arenduskeskuste, LEADER võrgustiku ja KOV-ide võrgustik töötab Vabaühendustel on kasutada mitmekesised rahastusvõimalused. KOV-id pakuvad MTÜ-dele nii rahalist kui mitterahalist tuge. On olemas regionaalsed toetusprogrammid nagu Kohaliku omaalgatuse programm Paljudes KOV-ides kasutatakse kaasavat eelarvet <p>Sotsiaalne ettevõtlus, avalike teenuste osutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Sotsiaalsed ettevõtjad on rohkem pilti tulnud, maakondades on palju häid näiteid <p>Vabaühenduste võimekus</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabaühendused saavad kasutada mitmeid digilahendusi oma töö korraldamiseks Kodanikuühendusi tunnustatakse ja märgatakse 	<p>Toetused ja tugiteenused</p> <ul style="list-style-type: none"> MTÜ-del pole tasuta ruume kasutada linnades Raske on leida infot vabaühenduse juhtimiseks Vastuolu reeglite ja vajaduste vahel – näiteks PRIA tõlgendab MTÜ-d ettevõtjana, kui MTÜ teenib teatud piirist rohkem omatulu MTÜ-de koolitustel jagatav juhtimismudel pärineb äri sektorist ega pole sobilik MTÜ-dele Paljud toetusmeetmed kujundatakse ülalt alla lähenemisel, arvestamata reaalseid vajadusi kogukondades ja piirkondades. <p>Sotsiaalne ettevõtlus, avalike teenuste osutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabaühenduste pakutavad teenused ei ole piisavalt rahastatud või rahastus ei ole stabiilne KOV-id ei ole valmis vabaühendustele teenuseid üle andma Riigihangete süsteem soodustab ebatervet konkurentsi (nn <i>dumping</i>) <p>Vabaühenduste võimekus</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabaühenduste juhtimine on liiga efektiivne – vähemate inimestega püütakse saada rohkem tulemust Vähene koostöö erinevate organisatsioonide vahel Infomüra, mille tõttu ei jõua õige info õigete inimesteni Riik ja KOV-id ei tunnetata vabatahtliku tegevuse piire MTÜ-d on projektipõhised, eestvedaja tasustamiseks ei jagu raha, sest vabaühendustel pole majandustegevust ning seetõttu ka omatulu. Sellega haakub takistus, et MTÜ-sid ei nähta püsiva töökohana MTÜ-sid peetakse tasuta teenuste pakujateks, pileteid ei raatsita osta ega liikmemaksu maksta 	<p>Toetused ja tugiteenused</p> <ul style="list-style-type: none"> KÜSKi rahastust tuleks suurendada Rohkem nõu saamise võimalusi nii KOV-il kui vabaühendusel Tõhustada kommunikatsiooni – info potentsiaalsete partnerite kohta Jätkata vabaühenduste toetamisega, aga mitte liigselt projektitoetustesse takerduda ning, kus vajalik ja võimalik, kasutada tegevustoetusi Veebikeskkonna makis.ee laiendamine, et kasutada võimalusel ka olemasolevaid lahendusi (nt automaatselt info kogumine KOV kalendrist) Maakondades võiks töötada osalise ajaga jurist või raamatupidaja, kelle teenust vabaühendused tasuta või soodsa hinna eest kasutada saaksid Lahendusvõimalus: kogukonna juhitud kohaliku arengu ehk nn LEADER meetodi kasutamine ka Euroopa Sotsiaal- ja Regionaalarengu fondis, et tegeleda probleemidega valdkondade üleselt. KOV-i eelarvest suunata teatud protsent MTÜ-dele <p>Sotsiaalne ettevõtlus, avalike teenuste osutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabaühenduste delegeeritud või neilt oodatavad teenused on piisavalt rahastatud ning süsteemselt läbi mõeldud nii tellija kui osutaja poolt MTÜ-de toodete ja teenuste õiglane hinnastamine KOV on teadlik teenuste delegeerimise võimalustest ja eelistest, kui seda osutab vabaühendus <p>Vabaühenduste võimekus</p> <ul style="list-style-type: none"> Vabaühendused peavad saama majanduslikult iseseisvamaks ehk sõltumatumaks avalikust rahast Mentorprogramm uutele ja alustavatele MTÜ-dele või uutele juhatuse liikmetele Arenguorganisatsioonide koostöömarlaud Praktiseerida rohkem toimivaid ideid välisriikidest

Sidus ja kaasav ühiskond

Sidusa ja kaasava ühiskonna teemast rääkides peame silmas, kuidas tugevdada kogukondadevahelisi kontakte ning kaasata eri keelelis-kultuurilise taustaga inimesi aktiivsesse ühiskonnaellu.

Mida tehakse täna hästi?	Mis takistab?	Lahendusettepanekud
<ul style="list-style-type: none"> Erinevad tudengiorganisatsioonid, kes kaasavad välistudengeid Paljudesse vabaühendustesse on kaasatud venekeelseid elanikke Head näited: Avatud uste päev rahvuste majas, Teeme Ära talgupäev, Laat „Kuldne sügis“ Lüüra majas, Keelekohvikud, Tartu rahvusvaheline maja ja Harju-Risti kogudus Vabaühendused on nähtavad ja võtavad sõna Rahvaalgatused ja meeleavaldused 	<ul style="list-style-type: none"> Rahvusvähemuste ühingute kasin rahastamine Ambitsiooni puudumine rahvusvähemustega tegelemisel Puudulik abi projektide koostamisel ja dokumentatsiooni vormistamisel Inimeste eelarvamus ja hirm tundmatu ees Sidemete ja kontaktide vähesus kohalikega Rahvusvähemused võivad jääda infosulgu. Info edastamisel ei piisa tõlkimisest, vaid on vaja järjepidevat tööd sihtrühmaga Kogukonnad elavad „mullis“, sest ajapuudusel ei tehta koostööd ning suured MTÜ-d ei leia aega teiste kaasamiseks Koolid ja lasteaiad ei ole infole vastuvõtlikud, eelkõige muukeelsed Välismaalaste eest räägivad teised, mitte nemad ise. Puudub üks eestkõneleja 	<ul style="list-style-type: none"> Rahvusvähemuste organisatsioonid peaksid olema esindatud laiemalt ning kättesaadav peaks olema informatsioon neist ning võimalustest, kuidas selliste organisatsioonidega liituda. Ida-Virumaa kaugus pealinnast peaks olema arvestatud näiteks projektikonkurssidel Huvipõhised võrgustikud aitavad ehitada sidusat ja kaasavat ühiskonda, seega on võti nende arendamises Võimaldada MTÜ asutada ka inglise või vene keeles Kommunikeerida teatud teemasid ka teistes keeltes Töötada välja noorte liidrite programm